Lieta Nr. C19069109
SKC - 214/2016

# S P R I E D U M S

Rīgā 2016. gada 18. maijā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Lauka
tiesnese V.Cīrule
tiesnesis A.Strupišs

izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar SIA „/Nosaukums/" kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. septembra spriedumu SIA „/Nosaukums/" prasībā pret /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/ par zaudējumu solidāru atlīdzināšanu.

**A p r a k s t o š ā**

[1] SIA „/Nosaukums/" 2009. gada 15. oktobrī cēla Kuldīgas rajona tiesā prasību pret /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/ par zaudējumu solidāru atlīdzināšanu.

Pamatojoties uz Civillikuma 1770., 1771., 1775. un 1779. pantu, Komerclikuma 1.panta otro daļu, 169. panta pirmo un otro daļu, 172. panta pirmo daļu un 221. panta astoto daļu, prasītāja lūdza solidāri piedzīt no visiem atbildētājiem zaudējumu atlīdzību 27 742,35 Ls. Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] SIA „/Nosaukums/" ierakstīta komercreģistrā 2004. gada 18. junijā un šajā datumā arī veikts ieraksts, ka atbildētāji iecelti par valdes locekļiem un ir tiesīgi pārstāvēt sabiedrību kopā ar vismaz trīs valdes locekļiem. /pers. C/ kā valdes priekšsēdētājam ir tiesības pārstāvēt kapitālsabiedrību atsevišķi.

Visi atbildētāji valdes locekļa pienākumus veica līdz 2007. gada 5. jūnijam, izņemot /pers. E/, kura no pienākumiem atbrīvota 2007. gada 3. augustā.

Valdes loceklēm /pers. B/, /pers. E/ un /pers. D/ pastāvēja arī darba tiesiskās attiecības ar prasītāju.

Sabiedrībā par pārvaldes institūcijām noteiktas dalībnieku sapulce un valde.

[1.2] Sabiedrības dalībnieki 2004. gada 13. marta dalībnieku sapulcē pieņēma lēmumu Nr.6 „Par SIA /Nosaukums/" valdes locekļu atlīdzību", nosakot sabiedrības valdes priekšsēdētāja un valdes locekļu atlīdzības apmēra kritērijus. Neviens cits lēmums par atlīdzības noteikšanu sabiedrības valdes locekļiem netika pieņemts.

Pēc minētā lēmuma pieņemšanas sabiedrības valdes locekļiem atlīdzību varēja izmaksāt tikai šajā lēmumā paredzētajos apmēros, ievērojot Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likuma 6. panta pirmajā daļā, likuma „Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 41. panta pirmās daļas 6. punktā un Komerclikuma 221. panta astotajā daļā noteikto.

[1.3] Veicot sabiedrības finansu pārbaudi, noskaidrojās, ka sabiedrības valde papildus dalībnieku 2004. gada 13. marta lēmumā Nr.6 noteiktajai un pieļautajai atlīdzībai ir noteikusi un izmaksājusi sev dažādus maksājumus, kas nosaukti kā „atlaides", „bonusi" un „dāvanas".

Minētās atlaides sabiedrības valdes locekļiem izmaksātas pēc Pircēja kartes piešķiramo atlaižu summu sarakstiem, savukārt 2007. gadā līdzīgas summas izmaksātas bonusos pēc Piešķiramo bonusu sarakstiem.

Šādi saraksti, ko parakstījis valdes priekšsēdētājs /pers. C/, sagatavoti katru mēnesi sākot no 2005. gada marta, t.i., laikā, kad sabiedrību vadīja atbildētāji. Pamatojoties uz minētajiem sarakstiem, sabiedrības grāmatvedība veikusi atlaižu un bonusu izmaksu, tajā skaitā arī minētajiem sabiedrības valdes locekļiem.

Laikā no 2005. gada līdz 2007. gada maijam sabiedrības valdes locekļiem izmaksātas atlaides un bonusi šādos apmēros: /pers. B/ - 7498,25 Ls; /pers. C/ - 9187,20 Ls; /pers. D/ – 4121 Ls; /pers. E/ - 5995,90 Ls. Papildus tam valdes priekšsēdētāja /pers. C/ labā no sabiedrības līdzekļiem veiktas iemaksas kopumā 660 Ls pensiju plānā „SEB Sabalansētais". Minētajam atbildētājam piešķirtas arī dāvanas 280 Ls vērtībā.

Līdz ar to bijušajiem sabiedrības valdes locekļiem kopējā izmaksātā atlaižu, bonusu, dāvanu un iemaksu pensiju plānā izmaksātā summa ir 27 742,35 Ls.

[1.4] Saskaņā ar Komerclikuma 221. panta astoto daļu valdes locekļa atlīdzības apmēru nosaka ar padomes lēmumu, bet, ja sabiedrībai nav padomes, - ar dalībnieku lēmumu.

Konkrētajā gadījumā tikai sabiedrības dalībnieku kompetencē bija noteikt valdes locekļu atlīdzības apmēru. Par minēto summu izmaksu valdes locekļiem nav pieņemts sabiedrības dalībnieku lēmums.

Turklāt šīs izmaksas slēptas no sabiedrības dalībniekiem, kuri no atbildētāju puses nevienā no dalībnieku sapulcēm nebija informēti par šādām izmaksām valdes locekļiem. Līdz ar to nav ievērots dalībnieku sapulces noteiktais un pieļaujamais atlīdzības apmērs.

Valdes locekļi nebija tiesīgi paši sev noteikt atlīdzības apmēru, tajā skaitā arī veidā, kas atbilst atlaidēm, bonusiem, dāvanām un iemaksām pensiju fondā.

[1.5] Saskaņā ar Komerclikuma 169. panta pirmo daļu valdes loceklim savi pienākumi jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Savukārt atbildētāji, pildot valdes locekļa pienākumus, nav ievērojuši Komerclikuma 221. panta astotajā daļā paredzēto atlīdzības noteikšanas kārtību, nepamatoti sev izmaksājot papildus atlīdzību.

Nepamatoti veikto izmaksu rezultātā sabiedrībai tika nodarīti zaudējumi 27 742,35 Ls laikā no 2004. gada jūnija līdz 2007. gada maijam, un sabiedrības valdes locekļiem šie zaudējumi ir solidāri jāatlīdzina, pamatojoties uz Komerclikuma 169. panta otro daļu.

[2] Ar Kuldīgas rajona tiesas 2011. gada 7. novembra spriedumu prasība apmierināta.

No /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/SIA „/Nosaukums/" labā piedzīti solidāri 27 742,35 Ls, kā arī tiesāšanās izdevumi 83,42 Ls no katra atbildētāja.

Valsts ienākumos no katra atbildētāja piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 6,81 Ls.

SIA „/Nosaukums/" noteiktas tiesības saņemt no atbildētājiem par laiku līdz sprieduma izpildei vai dienai, kad atbildētāju mantu pārdod izsolē, vai līdz brīdim, kad iestājas Civillikuma 1763. pantā norādītie apstākļi, 6 % gadā no parāda summas.

[3] Par pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/, lūdzot prasību noraidīt.

[4] Ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. septembra spriedumu SIA /Nosaukums/" prasība noraidīta.

No SIA „/Nosaukums/" /pers. B/ labā piedzīti tiesas izdevumi – valsts nodeva par apelācijas sūdzību 567,42 Ls, /pers. C/ labā ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par liecinieku nopratināšanu 12 Ls.Valsts ienākumos noprasītājas piedzīti izdevumi par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu pirmās instances un apelācijas instances tiesā 86,93 Ls .

Tāpat no SIA „/Nosaukums/" piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai /pers. B/ labā 253 Ls, /pers. C/ labā 425 Ls, /pers. H/ labā 425 Ls, /pers. E/ labā 242 Ls un /pers. D/ labā 242 Ls.

Spriedumā norādīti šādi motīvi.

[4.1] Lietā nav strīda par to, ka laikā no 2005. gada marta līdz 2007. gada maijam atbildētājiem izmaksātas atlaides, bonusi, dāvanas un veiktas iemaksas pensiju fondā kopumā 27 742,35 Ls apmērā. Atbildētāju ieskatā, minētos maksājumus no sabiedrības līdzekļiem viņi saņēmuši uz tiesiska pamata kā atlīdzību par darba kvalitāti.

[4.2] Ar /pers. E/, /pers. G/, /pers. D/, /pers. C/ un /pers. B/ sabiedrībai bija noslēgti darba līgumi.

Saskaņā ar Darba likuma 59.pantu darba samaksa ir darbiniekam regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, kura ietver darba algu un normatīvajos aktos, darba koplīgumā vai darba līgumā noteiktās piemaksas, kā arī prēmijas un jebkuru cita veida atlīdzību saistībā ar darbu.

Sabiedrības dalībnieku sapulcē 2004. gada 13. martā apstiprināta valdes priekšsēdētāju un valdes locekļu atlīdzība, nosakot, ka valdes priekšsēdētāja darba samaksa ir mēneša algas likme vai koeficients reizināts ar valstī noteikto minimālo darba samaksu atkarībā no SIA „/Nosaukums/" kopējā tirdzniecības apgrozījuma faktiskajās cenās atskaites mēnesī.

Valdes loceklim atlīdzības apmērs tiek izmaksāts, ievērojot sabiedrības finansiālos rādītājus iepriekšējā atskaites periodā. Katram nestrādājošam valdes loceklim noteikta atlīdzība 15 Ls par katru valdes sēdi, kurā valdes loceklis piedalījies.

Kārtība, kādā sabiedrībā tiek veikta darba samaksa valdes priekšsēdētājam, sabiedrības vadošajiem speciālistiem, tostarp arī atbildētājiem, noteikta 2005. gada 1. janvāra un 2006. gada 1. janvāra nolikuma par darba samaksu SIA „/Nosaukums/" 1.4.punktā, saskaņā ar kuru strādājošo mēnešalgu (amatalgu) likmes, stundas tarifa likmes un izstrādes izcenojumus izstrādā, vadoties pēc konkrētā uzņēmuma vai nozares finansiālā stāvokļa, kā arī pēc veicamo darbu apjomiem un sarežģītības pakāpes.

Darba samaksas nolikuma 1.14. punktā arī norādīts, lai ieinteresētu SIA „/Nosaukums/" vadošos darbiniekus pozitīvu un augstu darba rezultātu sasniegšanā un uzņēmuma rentablā darbā, SIA /Nosaukums/" valdes priekšsēdētājam, kā arī uzņēmuma un nozares vadošajiem darbiniekiem mēneša darba samaksas aprēķinam tiek noteikts koeficients, kura lielums tiek noteikts atkarībā no katra uzņēmuma un nozares saimnieciskās darbības pamatrādītāju izpildes faktiskajās cenās saskaņā ar valdes lēmuma pielikumu. Mēneša amatalgu aprēķina, reizinot koeficientu ar Ministru kabineta noteikto minimālo darba algu.

Savukārt nolikuma 1.8. punkts paredz, ka valdes priekšsēdētājam amatalgu saskaņā ar Komerclikumu apstiprina dalībnieku sapulce.

Ar SIA „/Nosaukums/" valdes 2006. gada 22. decembra lēmumu apstiprināts Darba samaksas nolikums (ar pielikumiem), kas stājās spēkā 2007. gada 1. janvārī.

Atbilstoši šā nolikuma 1.14. punktam SIA /Nosaukums/" valdes priekšsēdētājam, finanšu direktoram – galvenajam grāmatvedim, kā arī uzņēmuma un nozares vadošajiem darbiniekiem mēneša darba samaksas aprēķiniem tiek noteikts koeficients. Koeficienti tiek noteikti atkarībā no katra uzņēmuma vai nozares saimnieciskās darbības pamatrādītāju izpildes faktiskajās cenās saskaņā ar valdes lēmumu pielikumu. Mēneša amatalgu aprēķina, reizinot koeficientu ar Ministru kabineta noteikto minimālo algu.

[4.3] Lai noskaidrotu, vai atbilstoši Komerclikuma 169. panta otrās daļas noteikumiem ir iestājusies valdes locekļu atbildība, jākonstatē

Komerclikuma 169. pantā paredzētie priekšnosacījumi: 1) sabiedrībai ir nodarīts zaudējums (sk. Civillikuma 1770.-1792. pantu); 2) bijusi amatpersonas rīcība, respektīvi - darbība vai bezdarbība; 3) vai pastāv cēloņsakars starp amatpersonas rīcību un sabiedrības zaudējumu (ja zaudējums ir, bet tas nav radies kā valdes locekļa rīcības sekas, tad par šo zaudējumu atbildība neiestājas). Ja prasītājs pierādījis visus iepriekš minētos apstākļus, tad atbildētājs var atbrīvoties no atbildības, ja viņš pierāda, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi - nav pieļāvis pat vieglu neuzmanību (*sk. Senāta 2012. gada 25. janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-25*).

Līdz ar to ir būtiski noskaidrot, vai ir noticis SIA „/Nosaukums/ tiesību aizskārums un vai ir iestājušās tiesību aizskāruma negatīvās sekas – zaudējumi.

[4.4] Komerclikuma 221. panta astotā daļa paredz, ka valdes loceklim ir tiesības uz atlīdzību, kas atbilst viņa pienākumiem un sabiedrības finansiālajam stāvoklim. Atlīdzības apmēru nosaka ar padomes lēmumu, bet, ja sabiedrībai nav padomes, - ar dalībnieku lēmumu.

No lietas redzams, ka valdes locekļiem ir izmaksātas atlaides pēc Pircēju kartes piešķiramo atlaižu summu sarakstiem, bet bonusos izmaksātās summas – pēc Piešķiramo bonusu sarakstiem. Minētos sarakstus parakstīja valdes priekšsēdētājs /pers. C/.

Savukārt naudas izmaksa kā dāvana /pers. C/ izmaksāta kopumā 280 Ls, pamatojoties uz kases izdevumu orderiem.

Tādējādi ir konstatēts, ka attiecībā uz izmaksātajām atlaidēm, bonusiem un dāvanām SIA /Nosaukums/ nebija pieņemts dalībnieku lēmums Komerclikuma 221. panta astotajā daļā paredzētajā kārtībā.

[4.5] Lai iestātos atbildētāju solidāra atbildība par zaudējumiem, tiesai jākonstatē ne tikai amatpersonu prettiesiska rīcība (darbība vai bezdarbība), bet arī zaudējumu nodarīšana un cēloniskais sakars starp amatpersonas prettiesisko rīcību un zaudējumiem.

Izvērtējot iesniegtos pierādījumus, secināms, ka zaudējumu nodarīšana sabiedrībai nav pierādīta, līdz ar to nav arī cēloniskais sakars starp prettiesisku rīcību un zaudējumiem.

Strādājošiem valdes locekļiem darba alga sastāvēja no pamatlikmes un likmes par kvalitāti. Faktiski sabiedrībā samaksa par kvalitāti netika maksāta, bet darbiniekiem no bankas konta tika pārskaitītas atlaides un bonusi pēc SIA „/Nosaukums/" maksājumu uzdevumiem, kuru lielums atbilst likmei par darba kvalitāti pēc darba samaksas nolikuma.

Šāda kārtība ieviesta, lai netiktu ieturēti nodokļi, jo bonusi un atlaides nebija aplikti ar nodokļiem un šīs pozīcijas netika iekļautas vidējā izpeļņā. Tādējādi SIA „/Nosaukums/ optimizēja izmaksas un darbiniekiem nebija jāmaksā ienākumu nodoklis.

[4.6] Grāmatvedības aprēķini, ko iesniedza prasītāja par strīdus periodu, apliecina naudas summas faktisko izmaksu atbildētājiem. Tajos atsevišķi uzrādītas summas, kas atbilst SIA /Nosaukums/ 2004. gada 13. marta lēmumam, bet papildus izmaksātas atlaides, bonusi, dāvanas, kas daļēji kompensē neizmaksāto darba algu par kvalitāti.

Tā, piemēram, 2007. gada janvārī /pers. B/ izmaksāti 1074,75 Ls, no kuriem darba alga ir 733,20 Ls (bruto) un atlaides, bonusi ir 341,55 Ls, no kā nodoklis netiek ieturēts. Faktiski pēc darba samaksas nolikuma viņai bija jāsaņem 1210 Ls. Šajā mēnesī /pers. B/ netika izmaksāti 135 Ls, kas kompensēti ar atlaidēm un bonusiem.

Tādējādi ar iesniegto grāmatvedības aprēķinu ir pierādīts, ka atbildētājiem (valdes locekļiem), kuri bija darba tiesiskajās attiecībās ar prasītāju, darba samaksa sastāvēja no pamatlikmes un likmes par kvalitāti, kas kompensēta ar atlaidēm, bonusiem un dāvanām.

Arī darba devējas iemaksas pensiju fondā sabiedrības valdes priekšsēdētājam /pers. C/ bija tiesības saņemt, tāpat kā visas sociālās garantijas, jo viņš kopš 1993. gada atradās darba tiesiskajās attiecībās ar prasītāju.

Ievērojot minēto, lietā nav konstatējama zaudējumu nodarīšana sabiedrībai, jo no grāmatvedības aprēķiniem par strīdus periodu ir redzams, ka nodokļi ieturēti tikai no algas pamatlikmes, bet par darba kvalitāti, kas tika kompensēta ar atlaidēm, bonusiem un dāvanām, nodokļi nebija jāietur.

[5] Par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. septembra spriedumu SIA „/Nosaukums/" iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[5.1] Tiesa atzinusi, ka par valdes locekļiem izmaksātajām atlaidēm, bonusiem, dāvanām un iemaksām pensiju fondā nav pieņemti lēmumi, ko paredz Komerclikuma 221. panta astotā daļa. Tādējādi minēto maksājumu veikšana atbildētājiem no sabiedrības mantas faktiski atzīta par prettiesisku rīcību. Tomēr prasība noraidīta, nepareizi piemērojot Komerclikuma 169. panta otro daļu un vispār nepiemērojot Civillikuma 1773. pantu.

Šādos apstākļos, kad apelācijas instances tiesa konstatējusi prettiesiskas rīcības rezultātā sabiedrībai radītu mantisku pamet umu, taču neatzīstot to par zaudējumu, tiesas spriedums uzskatāms par pretrunīgu.

[5.2] Jebkurš lēmums par valdes locekļu atlīdzības apmēru, ko noteikuši paši valdes locekļi, uzskatāms par pieņemtu interešu konfliktā, tādēļ Komerclikumā ir paredzēts, ka tiesības noteikt valdes locekļiem atlīdzības apmēru ir sabiedrības dalībniekiem.

Sabiedrības dalībnieki bija apstiprinājuši konkrētu atlīdzības apmēru valdes priekšsēdētājam /pers. C/ un nestrādājošiem valdes locekļiem, ko tiesa spriedumā ir konstatējusi. Tomēr papildus tam, atbildētāji paši sev bija apstiprinājuši atlīdzības apmēru un tās izmaksas kārtību darba samaksas nolikumā. Šādā gadījumā tiesai bija pienākums vērtēt, vai valdei bija tiesības apstiprināt sev kā sabiedrības darbiniekiem atlīdzības apmēru un pēc tam to saņemt.

[5.3] Prasība nav vērsta uz to, ka valdes locekļi sev kā darbiniekiem noteica un izmaksāja darba algu, kas tika aprēķināta atbilstoši viņu pašu apstiprinātajam darba samaksas nolikumam.

Prasībā lūgts atlīdzināt zaudējumus, kas sabiedrībai radušies valdes locekļiem izmaksāto atlaižu, bonusu, dāvanu un iemaksu pensiju fondā rezultātā, ko neparedz dalībnieku lēmums un arī pašu valdes locekļu apstiprinātais darba samaksas nolikums.

Pirmās instances tiesa atzina, ka sabiedrības nolikumos par darba samaksu nav paredzētas šādas piemaksas. Minētais nodibināts arī ar likumīgā spēkā stājušos Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012. gada 19. jūlija spriedumu civillietā Nr. C19031309 /pers. C/ prasībā pret SIA /Nosaukums/ par atvaļinājuma kompensācijas piedziņu, kur atzīts, ka prasītājam izmaksātās atlīdzības, dāvanas un atlaides nav uzskatāmas par darba

samaksu Darba likuma izpratnē, kas ņemama vērā, aprēķinot vidējo izpeļņu. Apelācijas instances tiesa šajā lietā nav ievērojusi Civilprocesa likuma 96. panta otrajā daļā noteikto, ka no jauna nav jāpierāda fakti, kuri nodibināti ar spēkā stājušos spriedumu.

[5.4] Apstāklis, ka atbildētāji nespēja izskaidrot atlaižu un bonusu aprēķinu metodiku, nedod pamatu šos maksājumus pārkvalificēt par pašu valdes locekļu noteiktās darba samaksas samazinājuma kompensāciju. Spriedumā pretēji Civilprocesa likuma 190. panta pirmajai daļai nav norādīta tiesību norma, kas ļautu valdei kompensēt vienu maksājumu ar citu.

[5.5] Atbilstoši ik gadu apstiprināto darba samaksas nolikumu 1.13. punktam valde paredzēja kārtību, kādā viņiem izmaksājamās summas var tikt samazinātas. Lietā nepastāv strīds, ka tika pieņemts lēmums nepiemērot likmi par darba kvalitāti pārvaldes darbiniekiem. Atbilstoši tam arī tika gatavotas izziņas grāmatvedībai, kurās darba samaksas aprēķinā nav iekļautas piemaksas par kvalitāti.

Atbildētāja /pers. B/ tiesas sēdē norādīja, ka lēmums par to, ka netiks izmaksāta piemaksa par darba kvalitāti tika pieņemts atbilstoši darba samaksas nolikumam, lai uzņēmumam neradītu zaudējumu. Tiesas ieskatā, šis apstāklis ir bijis pamats, lai likmi par kvalitāti kompensētu ar atlaidēm un bonusiem.

Apelācijas instances tiesa nav vērtējusi, vai vispār atbildētājiem pienākas likme par kvalitāti, ja sabiedrības darba kvalitātes komisija bija lēmusi šo algas daļu noņemt. Tā vietā tiesa bez pierādījumu analīzes kļūdaini pieņēmusi, ka atbildētājiem pienākas darba samaksas daļa, kas ir kompensējama ar izmaksātajām atlaidēm un bonusiem. Turklāt spriedumā nav secinājumu par šīs kompensējamās darba samaksas daļas apmēru strīdus periodā.

No grāmatvedības izziņām redzams, ka valdes locekļu sev noteiktās algas nepārtraukti palielinājušās un četru gadu laikā tās gandrīz dubultojušās.

Nenoskaidrojot minētos apstākļus, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 97. panta pirmo daļu, 190. panta prasības un nepareizi piemērojusi Civillikuma 1779. pantu kopsakarā ar Komerclikuma 221. panta astoto daļu.

Savukārt apstākļi par zaudējumiem saistībā ar iemaksām, kas veiktas /pers. C/ pensiju fondā, spriedumā vispār atstāti bez ievērības, tādējādi pārkāpjot Civilprocesa likuma 189. panta pirmās un trešās daļas prasības.

[5.6] Analizējot piemēru ar atbildētājas /pers. B/ algu, tiesa faktiski secinājusi, ka atlaižu un bonusu izmaksu zaudējumi būtu konstatējami tikai gadījumā, ja izmaksātās summas pārsniegtu uz darba līguma pamata strādājošiem valdes locekļiem neizmaksāto summu par kvalitāti. Minētajā piemērā tiesa izvēlējusies vienīgo mēnesi, kurā /pers. B/ 2007.gadā izmaksātās summas nepārsniedza Darba samaksas nolikumā noteikto kopējo likmi.

Katru nākamo mēnesi /pers. B/ tika izmaksātas summas, kas pārsniedza Darba samaksas nolikumā noteikto kopējo likmi, kura sastāvētu no pamatlikmes un likmes par kvalitāti. Tādejādi pretēji tiesas secinājumiem, kas neatbilst pierādījumiem lietā, no grāmatvedības izziņām redzams, ka summas, kuras valde sev izmaksājusi, ir lielākas par summām, ko sabiedrība būtu maksājusi likmes par kvalitāti izmaksas gadījumā.

[5.7] Valdes priekšsēdētājam dalībnieku sapulce noteica konkrētu algas apmēru un aprēķina algoritmu, tomēr atlaidēs, bonusos un dāvanās viņam izmaksāts ievērojami vairāk.

Turklāt 2005.un 2006. gadā darba samaksas nolikums neparedzēja /pers. C/ samaksas dalījumu pamatlikmē un likmē par kvalitāti, kā tas pirms tam bija pārējiem valdes locekļiem. Izņemot grāmatvedības aprēķinus, kas nesaturēja informāciju par to, kāda /pers. C/ bijusi likme par kvalitāti, tiesa nav atsaukusies ne uz vienu citu pierādījumu, pēc kura nosakāma likme par darba kvalitāti valdes priekšsēdētājam, lai salīdzinātu, vai viņam izmaksātās atlaides un bonusi nav lielāki par šo likmi. Līdz ar to pat tad, ja tiesa uzskatīja, ka atlīdzība par kvalitāti šādā veidā bija pieļaujama, tā nav vispusīgi vērtējusi visus pierādījumus lietā, kas novedis pie nepareiza sprieduma taisīšanas.

[5.8] Tiesa atzinusi, ka nav konstatējama zaudējumu nodarīšana sabiedrībai, jo nodokļi ieturēti tikai no algas pamatlikmes, bet par darba kvalitāti, kas tika kompensēta ar atlaidēm, bonusiem un dāvanām, nodokļi nebija jāietur. Šāds tiesas secinājums neatbilst likuma „Par iedzīvotāju ienākumu nodokli" 8.panta otrās daļas prasībām. Ja, tiesas ieskatā, atlaižu un bonusu izmaksu pamatā ir atbildētāju veiktais darbs, tad par to bija jāmaksā nodokļi. Turklāt arī šādā gadījumā zaudējumi ir nodarīti, jo faktiski izmaksātās summas ir lielākas par tām, kas pienāktos par darba kvalitāti, ja būtu pieņemts attiecīgs lēmums.

[6] Atbildētāja /pers. B/ par minēto kasācijas sūdzību iesniedza paskaidrojumus, kuros norādīts, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots. Darbiniekiem, ar kuriem bija noslēgti darba līgumi, izmaksātās atlaides un bonusi tika tā nosaukti, lai tie nebūtu apliekamie ienākumi. Līdz ar to šie ienākumi netika ietverti vidējā izpeļņā. Šādā veidā sabiedrība optimizēja savas izmaksas, bet darbiniekam nebija jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Tiesa pamatoti secināja, ka prasītājai nav nodarīti zaudējumi.

[7] Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas 2015. gada 22. aprīļa lēmumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 464. panta otro daļu, ierosināta tiesvedība sakarā ar SIA „/Nosaukums/" kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. septembra spriedumu, nododot lietu izskatīšanai rakstveida procesā.

## M o t ī v u  d a ļ a

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, Civillietu departaments atzīst, ka Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. septembra spriedums atceļams, nododot lietu jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesā.

[8.1] SIA „/Nosaukums/" ar mērķi atgūt sabiedrības līdzekļus, kas nepamatoti izmaksāti atbildētājiem atlaižu, bonusu, dāvanu un iemaksu pensiju fondā veidā, pēc juridiskās personas dalībnieku sapulces lēmuma par prasības celšanu tiesā, lūgusi piedzīt no atbildētājiem kā bijušajiem sabiedrības valdes locekļiem solidāri zaudējumu 27 742,35 Ls atlīdzību, atsaucoties uz Komerclikuma 169. pantu, kas nosaka valdes locekļu solidāru atbildību un valdes locekļu vainojamības prezumpciju, kā arī uz Civillikuma normām, kas regulē vispārējos noteikumus par zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu.

[8.2] Par pamatotu un judikatūrai atbilstošu Civillietu departaments atzīst apelācijas instances tiesas secinājumu, ka, lai noskaidrotu, vai ir iestājusies valdes locekļa atbildība, nepieciešams konstatēt, ka sabiedrībai ir nodarīti zaudējumi, kas radušies kā amatpersonas rīcības (darbības vai bezdarbības) sekas, kā arī, vai pastāv cēloniskais sakars starp amatpersonas rīcību un zaudējumiem.

Tātad, lai sāktu darboties valdes locekļu vainojamības prezumpcija, kas pierādīšanas pienākumu pārliek no prasītāja uz atbildētāju (valdes locekli), prasītājam atbilstoši sacīkstes principam un vispārējiem Civilprocesa likuma noteikumiem, kas regulē pierādījumu iesniegšanu, nepieciešams pierādīt zaudējumu esamību. Prezumpciju paplašinoša piemērošana var novest pie viena procesa dalībnieka likumisko interešu nopietna aizskāruma (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-0101 7.punkts*).

Atziņa, ka sabiedrībai vispirms jāpierāda zaudējumu esamība un tikai pēc tam pierādīšanas nasta pāriet uz valdes locekli, izteikta arī juridiskajā literatūrā *(sk., piemēram, Rudāns S. Valdes locekļa atbildība par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem. Jurista Vārds, 2013. gada 15. janvāris, Nr.42*).

[8.3] Saskaņā ar Komerclikuma 221.panta astoto daļu valdes loceklim ir tiesības uz atlīdzību, kas atbilst viņa pienākumiem un sabiedrības finansiālajam stāvoklim. Atlīdzības apmēru nosaka ar padomes lēmumu, bet, ja sabiedrībai nav padomes, — ar dalībnieku lēmumu.

Apelācijas instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā konstatējusi un kasācijas sūdzības iesniedzēja neapstrīd, ka laikā no 2005. gada marta līdz 2007. gada maijam no SIA/Nosaukums/" līdzekļiem, pārkāpjot Komerclikuma 221.panta astotās daļas prasības, atbildētājiem lietā izmaksāti 27 742,35 Ls.

Atzīstot, ka SIA „/Nosaukums/" mantas samazinājums šādā apmērā ir noticis prettiesiski, jo par minēto līdzekļu izlietojumu likumā noteiktā kārtībā nav pieņemti lēmumi, apelācijas instances tiesa spriedumā tomēr izdarījusi secinājumu, ka prasītāja nav pierādījusi zaudējumu (Civillikuma 1770.pants) esamību, kas izslēdz iespēju apmierināt prasību par zaudējumu solidāru piedziņu no valdes locekļiem.

Civillietu departaments par pamatotiem atzīst kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka apelācijas instances tiesa, taisot spriedumu un atzīstot sabiedrībai nodarītos zaudējumus par nepierādītiem, pārkāpusi procesuālo tiesību normas, kas regulē pierādījumu pārbaudīšanas un novērtēšanas kārtību. Līdz ar to šāds spriedums varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[8.4] Tiesa, pamatojot secinājumu par zaudējumu neesamību, analizējusi atbildētājai /pers. B/ 2007. gada janvāra mēnesī izmaksātās summas aprēķinu, kā arī norādījusi uz liecinieces /pers. R/ liecībām par to, ka atbildētājiem, ar kuriem pastāvēja darba tiesiskās attiecības, tika izmaksātas atlaides, bonusi un dāvanas, tādā veidā optimizējot sabiedrības izmaksas un faktiski kompensējot darbiniekiem samaksu par darba kvalitāti. Izmaksātās summas naudas izteiksmē atbildušas darba samaksas nolikumā noteiktajām likmēm par darba kvalitāti.

Tajā pašā laikā apelācijas instances tiesas spriedumā nav norādīts uz pierādījumiem, kas pamato tiesas viedokli, ka sabiedrībai piederošo naudas līdzekļu izmaksāšana bez tiesiska pamata, atzīstama par likumīgu rīcību, kas šādā gadījumā izslēdz iespēju izmaksātās summas atzīt par zaudējumiem Civillikuma 1770.-1775. panta izpratnē un piedzīt no valdes locekļiem atbilstoši Komerclikuma 169. pantam.

Attiecībā par /pers. C/ no sabiedrības līdzekļiem izmaksātajām naudas summām, kas nosauktas par dāvanu, spriedumā vispār trūkst vērtējuma. Savukārt par /pers. C/ pensiju fondā veiktajām iemaksām no sabiedrības līdzekļiem tiesa aprobežojusies ar secinājumu, ka šādas iemaksas viņam kā darbiniekam bija tiesības saņemt tāpat kā visas sociālās garantijas, nemotivējot to ar atbilstošām tiesību normām.

[8.5] Civilprocesa likuma 430. panta otrā daļa paredz apelācijas instances tiesas pienākumu, pārbaudot un vērtējot pierādījumus, ievērot šā likuma trešās sadaļas noteikumus. Civilprocesa likuma 97. panta pirmā daļa noteic, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota ar tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem. Panta trešajā daļā ietverts noteikums, ka tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus – par nepierādītiem.

Minētās normas nosaka tiesai pienākumu pārbaudīt un novērtēt visus pierādījumus, kurus tā pieņēmusi, kā arī izvirza tiesai vairākas prasības, kas jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, turklāt vērtējums dodams par visiem pierādījumiem. Otrkārt, vienlaikus jāvērtē pierādījumu saturs un forma. Treškārt, jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā konstatētajiem apstākļiem un faktiem. Ceturtkārt, jāiedziļinās katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem. Atbilstoši Civilprocesa likuma 193. panta piektajai daļai, sprieduma motīvu daļā jāatspoguļo tiesas nodibinātie faktiskie apstākļi, pierādījumi, uz kuriem balstīts atzinums par lietā konstatētajiem faktiem, izvērtējums, kā arī tie apsvērumi, kuru dēļ noraidīti tie vai citi lietas dalībnieku iesniegtie pierādījumi, un konstatēto strīda apstākļu juridiskā kvalifikācija (*sk. Civillietu departamenta 2015. gada 26. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-0156/2015 12.1 punktu*).

Apelācijas instances spriedums iepriekš norādītajām prasībām neatbilst, jo iespējamo zaudējumu nodarīšanas apstākļus, uz kuriem atsaukusies prasītāja, tiesa pēc būtības nav vērtējusi, savukārt pierādījumi, kas prasītājas ieskatā pamato nodarītos zaudējumus, vērtēti selektīvi, nenorādot, kādēļ atsevišķiem pierādījumiem dota priekšroka salīdzinājumā ar citiem. Līdz ar to tiesas secinājumi par zaudējumu neesamību nav atzīstami par pamatotiem.

[8.6] Apstākļos, kad tiesa spriedumā atzīst par notikušu sabiedrības mantas samazinājumu (kura apmērs tiesā nosakāms, novērtējot prasītāja aprēķinus kopsakarā ar citiem pierādījumiem lietā), par kura tiesisku izlietojumu nav iegūti pierādījumi, valdes loceklis var tikt atbrīvots no atbildības, vienīgi atbilstoši Komerclikuma 169.panta trešajai daļai pierādot, ka rīkojies, kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pieļāvis pat vieglu neuzmanību. Komerclikuma 169.pants neparedz pienākumu sabiedrībai pierādīt valdes locekļa vainu, bet, gluži pretēji, tas noteic šīs amatpersonas vainas prezumpciju.

Civillietu departaments konstatē, ka atbildētāji savu rīcību, izmaksājot atlaides, bonusus un dāvanas, pamatojuši ar sabiedrības izmaksu optimizēšanu, taču arī šādā gadījumā, lai tiesa varētu atzīt, ka valdes locekļi, pildot amatu, rīkojās kā krietni un rūpīgi saimnieki, iesniedzami pierādījumi par šādas rīcības likumību.

[8.7] Ievērojot iepriekš norādīto, Civillietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu, tāpēc tas atceļams, nododot lietu jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesā.

Atceļot spriedumu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu kasācijas sūdzības iesniedzējai atmaksājama samaksātā drošības nauda 284,57 EUR.

**R e z o l u t ī v ā  d a ļ a**

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu, 474. panta 2. punktu un 477. pantu, Augstākās tiesas Civillietu departaments

**n o s p r i e d a**

Atcelt Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. septembra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesai.

Atmaksāt SIA „/Nosaukums/", reģistrācijas numurs/numurs/ par kasācijas sūdzības iesniegšanu samaksāto drošības naudu 284,57 EUR (divi simti astoņdesmit četri *euro* un piecdesmit septiņi centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

| | | |
|---|---|---|
| Tiesnese | (paraksts) | I.Lauka |
| Tiesnese | (paraksts) | V.Cīrule |
| Tiesnesis | (paraksts) | A.Strupišs |

NORAKSTS PAREIZS
Latvijas Republikas Augstākās tiesas I.Lauka
Civillietu departamenta tiesnese
Rīgā 2016. gada 18. maijā